Ч. 77 (12.733). Львів, в'второк 7. квітня 1931. [illegible] Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей. Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

„Архаїчні способи думання“.

На марґінесі пресової дискусії між „Словом Польским“ і „Ґазетою П-ранною“.

Безсторонно треба ствердити, що „Ґазета Поранна“, яка ще недавно була органом чи не найбільш експонованим у протиукраїнській натінці та зробила з неї майже свою „кресову місію“ — від якогось часу досить радикально змінила своє відношення до українських справ. Сталося це більш-менше від того часу, коли прийшли туди інші власники чи уділовці. Спершу ця зміна курсу „Ґаз. Пор.“ була досить химерна, себто подобала на вихиляси нпр. краківського „Часу“: сьогодні стаття за „замиренням“ і проти ширення ненависти, а завтра здоровий глечок запашних помий. Однак вже від кількох тижнів „Ґазета Поранна“ „витримує характер“; не дискредитує своїх авторів, які пишуть розумно про українські справи, поміщуванням потім нісенітниць людей, які не мають про ці справи зеленого поняття, та доповнює позаредакційні статті таких авторів, як Бохенський і гр. Дунін-Борковський, редакційними статтями, опертими бодай більше-менше на тих самих тезах. В усякому разі — поза соціялістичним „Дзєнніком Людовим“ — „Ґаз. Пор.“ під теперішню хвилю у відношенні до українців є найпристойнішим львівським часописом, далеко пристойнішим від такого „Веку Нового“ (не кажучи вже про цілком розхрістане „Слово Польске“), який вряди-годи дасть пізнати, що його головним редактором є старий, поважний польський демократ, та здебільша є прибіжищем ганебних єльокубрацій чи не б. кульпарківського мешканця з РАП-а чи йому подібного „діяча“ та злобних і наскрізь брехливих інформацій „з найпевнішого джерела“ (нпр. про вплив б. посла Целевича на „зірвання переговорів“, якесь відкликання якихось повновластей, фантастичні підписи на неістнуючих документах і т. д.).

В останньому тижні „Ґазета Поранна“ принесла три голоси в українській справі. Передовсім у 5-ти числах принесла цикль статтей (а раніше реферат, читаний на приватних дискусійних сходинах) б. воєводи гр. Дуніна-Борковського, про які ми вже вчора згадували, що вони творять своїм рівнем рідку появу у польській політичній публіцистиці; це статті настільки поважні і стільки в них цікавих думок та висловів, що їх треба реферувати цілком окремо. І лише їхній широкий обем та невеличкий обем нашого часопису перешкодив зробити це вже до цього часу. Опісля видрукував там на чільному місці свого отвертого листа п. А. Бохенський, виступивши рішуче проти гасла „однородно-національної держави“, голошеного колись ендецією а тепер „Словом Польским“. (Цей лист ми навели вчора в цілости). Врешті на марґінесі польсько-української пресової дискусії появилася у „Ґаз. Пор.“ обширна передова стаття п. н. „За ясний і простий підхід до справи“. Пригляньмося їй трохи ближче.

На вступі автор стверджує, що засаднича дискусія, яка ведеться на сторінках польської преси довкола української проблеми, іде по лінії ревізії дотеперішніх поглядів, тих поглядів, які „понад усякий сумнів не здали практичного іспиту“. Пересвідчення про потребу шукати нових доріг дійшло навіть до груп, „які від десяти літ стояли на становищі закостенілої ортодоксійної ортодоксії (гляди виступ проф. Ґломбінського)“.

Однак — мовляв — цей процес не йде скрізь однаково гладко, — „тут і там надибує запори у виді архаїзмів думки“. Таким ніби „архаїзмом“ була зреферована у нас (дійсно „архаїчна“!) остання стаття „Слова Польского“. Автор делікатно називає виводи „Сл. П.“ про „національну державу в розумінні „цілости населення в політичному значінню“ — каламутними, а після виказання їх повної „каламутности“ дипльоматично потішає „Слово П.“, що поправді „суперечність є лише на око“. Бо коли, мовляв, „Сл. П.“ годиться на потребу зусиль для „удержавлення“ меншин, то „лише“ непотрібно вживає терміну „національна держава“, „наражуючи себе на підозріння, що залежить йому на національній асиміляції, про яку напевне не думає“. (Цей останній зворот справді дуже дипльоматичний, але довго ще мабуть прийдеться чекати признання з боку „Сл. П.“, що воно справді не хоче національної асиміляції всіх нац. меншин, а ще довше, поки заперестане рекомендувати практичні методи для її реалізації).

Опісля виказує „Слову П.“ ще кілька „каламутних“ подробиць. А саме: коли, мовляв, „Слово Польске“ говорить, що „порозуміння з табором українського сепаратизму є виключене“, а одночасно таки висуває „програму співпраці“ з українцями (дарма, яка це „програма“!), то не відомо, кого воно вважає за „виключених“: бо чейже поверх 80 відс. українського населення „віддало свої голоси на листи партій, які голосять самостійність України“. А що, мовляв, пп. Голувка й Єнджеєвича, які розмовляли з чоловими представниками „сепаратистів“, годі вважати державними зрадниками, то й до поняття сепаратизму треба ставитися обережніше. Пригадав теж автор львівському органові ББ, що він „залишився далеко позаду міродайних представників державного табору“, які ствердили без обиняків, що „Східна Галичина не є етноґрафічно чисто польською дільницею“ і що „український елемент має право вважати себе співгосподарем цього краю“. Колиж „Слово П.“, замість щиро й по мужньому, на основі своєї премісп про „конечність боротьби“ з „українськими сепаратистами“, боронити гасла національної асиміляції, скориґувало свої попередні виводи і висунуло гасло „реґіональної співпраці“ — то, мовляв, краще розглянути цю проблему ясно і просто та не спотикатися об каміння, розкидуване собі самому по дорозі...

Стаття, як бачимо, розумна, але не закінчена. Вона підтверджує лише становище, зайняте пп. Бохенським і Борковським, але не дає відповіди „Слову Польскому“ на його практичну рецепту, проєктовану у виді „реґіональної співпраці“ по зразку „ґрупи Рідної Хати на Волині“. Тому дозволимо собі доповнити кількома словами цю відповідь львівській санації: З ґрунту фальшивим поглядом є віра, що на Волині „розвязано українську проблему“. Її не лише не „розвязано“ там, але ще дужче заплутано, бо потрактовано там українську проблему крізь персональні користи нечисленних українських одиниць найслабших характером і найменше вартісних моральною силою, не поправляючи зате ні трішки фактичного, політичного й культурно-господарського стану мас українського волинського населення. Тому, послідовно, не тільки дивно перещіплювати політику п. Юзефського до Галичини (зрештою, це зроблено наданням мандатів пп. Яворському й Мих. Бачинському і фаворизацією подібних типів), але й саму ту волинську політику треба ґрунтовно змінити. Дальше: замість торочити фрази про „участь у працях народу польського“ і „реґіональну співпрацю“, треба глядіти будenній правді в очі і робити те, чого вимагає життя та до чого польська держава зобовязалася також і формально у своїх міжнародніх та власних законах. І передовсім це пересвідчення треба впоювати у польське громадянство, а тоді воно може кине до архіву „архаїчні способи думання“.

—o—

Европейський Схід в ендецькому зеркалі.

Як уявляє собі еволюцію відносин на европейському Сході вожд ендеків Роман Дмовський.

I.

Відомий вожд вшехполяків й одночасно ідеольоґ ендецького польського табору Роман Дмовський знову заговорив про східне питання. Для нас, українців, цей найновіший виступ вшехпольського рабіна, незвичайно інтересний. Він вказує, що поляки ніяк не можуть заспокоїтися на саму думку про Европейський Схід та про Україну й Росію, як дві найважніші його проблеми. Відомож, що у великій мірі від розвязки цеї проблеми залежить будуччина Польщі. Дмовський до цих важливих питань Европейського Сходу підходить з бажанням найти якісь „льоґічні“, „природні“, „обєктивні“ і поза волею та діяльністю людей, стоячі „причини“, так, щоби вимріяну ним і його табором розвязку східного питання зробити „непохитною“, „науково обоснованою“ і наче „неминучою“.

Льоґіка у Дмовського блискуча, а софізми „пост гок, проптер гок“ є основою цілої його концепції. Читач має враження, що це пише ворожбит. Велика самопевність — наче у людини, що має змогу завертати і повертати на різні боки хід історії. Ґеоґрафія, історія, історія культури, своєрідна історіософія — все це наче бистрі коні, що повинні концепцію ідеольоґа „Обозу Вельккей Польскі“ вирвати на шлях імовірности, може навіть необхідности. Про Україну згадується мало, дуже мало. Головна увага присвячена Росії. Але проте, хоч як це не дивно — Україна весь час миготить між рядками. Дмовський намагається найти таку Росію будуччини, яка булаб безпечна для Польщі і яка своїм існуванням убивалаб всяку Україну.

Дмовський намагається усіми силами доказати, що майбутня Росія не буде грізною для Польщі, що Росія всю свою увагу у власному життєвому інтересі мусітиме присвятити питанням своєї політики в Азії. Росія — на думку Дмовського — вже закінчила свою карієру в Европі.

II.

Ці свої міркування чи радше побажання, він старається підтримати „обєктивними“ і „непохитними“ даними. В основу цілого його розумування лягло явище природничо-географічного характеру — евразійський степ. Цей евразійський степ тягнеться від Карпат в Европі аж до Алтаю в Азії. На протязі історії він раз-у-раз викидав зі свого нутра залізно-зорганізовані ряди кочовиків, які спадали на цивілізований европейський світ на заході і на цивілізований світ китайський у Далекій Азії. До боротьби з евразійським степом в Европі перша станула Київська Руська Держава, положена на торговельному шляху „із Варяг в Греки“. Завданням Київської Держави була боротьба зі степовими кочовиками, які загрожували при Дністрових на-

рогах торговельним транспортам, що йшли в цьому місці степом. Київ довгий час свої завдання блискуче виконував, але степу він не звоював — навпаки: степ знищив, зїв його державну силу. Державою, котра приборкала евразійський степ, була Москва. Москва, перенявши від татар способи ділання, скріпивши княжу владу і сконсолідувавшись під монгольським ярмом — кинулась на розложену орду. В короткому часі здобула царство татарське, казанське, астраханське і заволоділа степом, ставлячи на ньому козачі станиці, яких завданням було припинити наростання нових руїнницьких сил у степу.

III.

Москва, ізольована степом від півдня і сходу, захищена природою від півночі — всю свою великанську енерґію звернула на Захід, на завоювання Балтійського і Чорного Моря. Боротьба ця закінчилася її перемогою. Так перевага, придбана у приборканні степу на Сході, стала основою російської мочучости на Заході.

В той час, коли російські війська доходять аж до Півн. Америки, мало не в околиці Каліфорнії — російський імператор диктує Европі мир на віденському конґресі 1815 р. Росія стає в середині Европи — її амбіція — це Константинопіль і середуща славянська Европа аж по Адріятик і Баварію. Ці европейські амбіції Росії створили могучий рух — званий панслявізмом. Але Азія, яку Росія дальше і дальше заволовувала — втягала її щораз більше у свої справи. На Заході, тимчасом, після французько-пруської війни повстає могуче царство німецьке, котре, підпорядкувавши своїм впливам Австрію — змагає до захоплення у свої впливи східної Европи і Близького Сходу. Під гаслом „Берлін—Багдад“ німецьке царство веде свою імперську політику. Але Росія ще сильна в Европі і Німеччина мріє про її захитання. В Росії тимчасом дещо перемінилося. Панслявізм в останньому десятилітті XIX. ст. цілковито провалюється, а з ним і російські імперіялістичні амбіції в Европі. Олександер III. і Микола II. стають першими пацифістами Европи. Росія звертається лицем до Азії. Проповідником цього азіятизму стає кн. Ухтомський, нащадок аристократичної татарської родини. Кн. Ухтомському поручено виховання будучого імператора Миколи II. Разом з Ухтомським царевич відбуває подорож довкола Азії. Найбільшим успіхом Росії в Азії була сибірська залізниця. Тільки одна була біда в довершенні цього величавого підприємства — степ перестав бути тепер для Росії ізолятором. Транссибірська залізниця звязала Росію з Далекою Азією, вона її зблизила до Китаю і Японії. Тепер вийшли наверх суперечности у змаганнях цих держав. Прийшло до російсько-японської війни — Росія її програла.

Російська перевага захиталася на сході, а рівночасно також на заході в Европі. Німці, які віддавна зітхали до розхитання Росії — тепер після російсько-японської війни вже не бояться її. Одним зі засобів до завалення Росії — на думку Дмовського — мала бути велика Українська Держава.

Німці пруть до війни. У цій світовій війні паде значіння Росії в Европі. Але в дійсності — причиною цього всього була невдача Росії на Сході у війні з Японією в 1904-5 рр.

Більшовицька Роосія, котра присвячує стільки уваги азійським справам і котра стільки зробила для зближення і звязку з Азією — також, на думку Дмовського, не страшна для Польщі. Всі життєві інтереси більшов. Росії в Азії. Території Польщі не мають для неї особливої вартости, щоби вона колинебудь задля них воювала. Росії досить клопотів в Азії, щоби оборонити нафтову округу кавказьку, бавовняну середньо-азійську в Туркестані та стан посідання на Далекому Сході. Крім цього багато журби має ниніпня Росія з Україною, де кількадесятилітня німецька робота (п. Дмовський в це вірить!!) всеж таки своє зробила. Що правда, перед одинацяти літами більшовицька Росія була у воріт Варшави, але це була тільки відповідь на спробу відірвання України від Росії.

Маріян Козак.

(Докінчення буде).

За океаном.

Народне життя серед українців у Ню Йорку оживає.

Читаємо в „Америці“: З хвилею, коли дотеперішні сторонники боротьби проти греко-католицької церкви серед українського громадянства в Злучених Державах прийшли до заключення, що цеї церкви не дасться „зліквідувати“ — як це вони залюбки твердили, прийшло до злагодження напруження між ріжними ґрупами і спровола твориться один національний, а при тому протибільшовицький фронт і відживає праця в напрямі зеднання національних сил. Гуртківство, яке було язвою нюйорської української громади, тратить право горожанства, а зате відживає ідея зрілої народньої праці в кожній ділянці народнього життя. Наразі відбуваються наради недавно посварених гуртків та груп, з яких певно вийде щось корисне не лише для Ню Йорку, але й для цілости української іміґрації.

Українська мистецька виставка у Вінніпеґу.

Заходом „Канадійської Спілки для домашнього промислу“ (Кенедіен Гендікрефт Ґілд) відбулася в днях від 9. до 14. лютого в будинку Гадсонбейської Компанії у Вінніпеґу дуже цікава виставка артистичних домашніх робіт, у котрій взяло участь кільканацять національних груп. Кожна ґрупа мала свій окремий відділ, який старалася якнайкраще випосажити продуктами свого народнього мистецтва. У виставці взяли теж участь місцеві українські товариства, що створили для цеї цілі окремий комітет, на чолі якого станула відома діячка, п-ні Марія Димова. Український відділ мав вид української хати, а були в ньому виставлені не лише місцеві предмети, але теж прислані на поклик комітету з інших провінцій, особливо з Альберти, Саскечевану, Манітоби й Онтеріо. Твори українського артистичного промислу мають уже свою устійнену славу і цим разом вони не завели. Перед українським павільоном стояла постійно найбільша товпа цікавих видців ріжних народностей, що не могли насититися українською гармонією ліній і красок та артизмом виконання. Загально панувала опінія, що український відділ був найкращий з усіх.

Виклад у Вінніпеґу про Союз Українок у Львові.

В неділю, 22. лютого відбувся в Рідній Школі ім. Маркіяна Шашкевича у Вінніпеґу, Ман., концерт, який уладило „Товариство Канадійсько-Українського Жіноцтва“. На концерті виголосила цікавий відчит голова Товариства, п-ні Анна Йонкер, про працю Союзу Українок у Галичині. Дохід з концерту в сумі 30 дол. призначено для Союзу Українок у Львові на виплачення довгу.

З життя українців у Бразилії.

Бразилійська газета „Праця“ пише про малу українську кольонію Тіжуко Прето, недалеко Прудентополіс, у провінції Парані. Це невеличка кольонія, де осіло 60 українських родин. Мають вони і свою церковцю, церковний дім і 2 школи. Учителюють урядові учителі Гринь Грошко й Іван Басняк. Мешканці це самі старі еміґранти, що купили землі від бразилійців. У день Трьох Святителів був у них храмовий празник. Хоч прикрі часи, таки приготовили малу забаву в дні празника. Невеличкий дохід, зібраний із забави, призначено на народні цілі.

НОВИЙ ВІЦЕКОРОЛЬ ІНДІЇ.

Льорд Уілінґтон, іменований віцекоролем Індії, виїхав із Льондону до Індії, щоби перейняти урядування.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 7. КВІТНЯ 1931.

С. ПЕРСЬКИЙ. 7)

Карло Крамарж.

(З нагоди 70-ліття уродин.)

Пляни на майбутнє. — Роля Підкарпаття. — Признання в дні ювилею. — Наші побажання.

(Докінчення)

У своїй книжці, написаній уже після війни, п. н. „Ruska Krize“ (1921 р.), пише, що „ці фанатики (більшовицькі) безперечно хотіли чогось величезного, хотіли чогось, як це їм бодай субєктивно здавалося, що є здійсненням правдивих снів про людське щастя“. „Зате російська революція попросту збрехала на цілій лінії!“ (стр. 491). Від керманичів совітської республики відвертається К. Крамарж з відразою. Він вірить, що більшовицький інтернаціональний устрій в Росії впаде й що повстане „нова Росія, національна і славянська“, що буде в силі зєднати всі славянські народи в якусь політичну федерацію держав, зовсім самостійних, з внутрішньою національною політикою. В тій саме федерації бачить К. Крамарж „найбезпечнійший захист чеської свободи та державної незалежности“, якої ситуація без славянської Росії видається Крамаржеві „мабуть небезпечнійшою, ніж була давніше в Австрії“*).

У цій майбутній славянській федерації призначує Крамарж чехам визначну, як не передову місію. „Ми не є й ніколи не будемо імперіялістами, і цю свою психольоґію понесемо також між решту славян. Будемо між славянами по всі часи елементом миру та свободи, внутрішньої праці та толеранції. Через цю працю і наш характер стали би чехи дуже важним чинником закордонної політики, а тимсамим і европейської, чи не світової. І в той спосіб мали би чехи змогу вийти з рямців малого народу і виповнити велике завдання, яке призначила для нас доля, коли помістила нас в самому серці Европи“.

Так виглядає вимріяна програма К. Крамаржа на майбутність. Є це, як бачимо, лише змодифікована давна його політична програма з 1914 р., коли на обновленім королівськім чеськім престолі мав засісти білий російський цар, або від його імені якийсь великий князь. Але тоді кордони російської імперії бігли попід етнографічну чеську границю на Шлеську. Тепер поміж Росією і Чехословаччиною є велика Польща, яка ледви чи схотіла би колинебудь входити в якийнебудь союз з відродженою, хоч славянською, Росією. Тому К. Крамарж бачить у такім випадку одиноку можливість безпосередніх взаємин з будучою Росією — через Підкарпатську Русь. Тому піддержує він той напрямок політики на Закарпатті, тому й є за тим, щоби додержати супроти Підкарпатської Руси міжнародні зобовязання й надати їй автономію, що знов польська преса називає — як відомо — ударом зі заду в плечі Польщі. „Що торкається Підкарпатської Руси“ — пише у своїм ювилейнім побажанні його приятель, б. болгарський през. міністрів д-р Ст. Данев, у ювилейному числі „Нар. Лістів“ — „то д-р Крамарж стоїть на становищі, що вона мусить бути так адміністрована і розвивана, щоби у своїм часі стала кільцем між чехословаками і східними руськими народами“.

Чи супроти такого становища можна назвати Карла Крамаржа „*завзятим*“ ворогом славянського українського народу — це ще питання, тимбільше, коли знаємо його становище супроти так зв. „пацифікації, про яке з цензурних оглядів мусимо замовчати.

З нагоди його 70-ліття заговорили про Крамаржа всі чеські часописи. Появилася численна політична література (з якої і ми черпаємо!). Одначе голоси були поділені: Частина складала йому чолобитню, інші зясовували причини і точки свого розходження з його політикою. А всеж усі згинаються перед силою його характеру і енерґії. „Народні Лісти“, орґан чеських націонал-демократів, денник справжньої чеської духової аристократії, вийшли дня 25. XII. 1930 у збільшенім сильно обемі (100 сторінок), присвячені вповні ювилеєві свого духового провідника. Є там безліч статтей, споминів та побажання політичних приятелів, чеських і чужинців — славян і французів. Зпоміж славян помістили там статті, москалі, сербо-хорвати, словінці, болгари, бракує лише поляків та українців. Від карпаторусів зложили побажання ґубернатор д-р Бескид та натуралізований на Закарпатті, колишній буковинський москвофільський діяч, сенатор Іляріон Цуркановнч. У своїх побажаннях звертаються всі до нього з просьбою, щоби силою свого авторитету прискорив переведення на Закарпатській Руси — автономії.

Коли ми мали би висловити наші побажання під адресою К. Крамаржа з нагоди його ювилею, то перше, щоби, як русофіл, ствердив — на основі історичних подій останніх літ — помилковість свого романтичного погляду на єдність руського народу, по друге, щоби, як славянофіл, провірів, що українство є нічо інше, як чистий славянський ренесанс південної зпоконвіку славянської Руси, по третє, щоби, як творець неославізму, памятав, що українство шукає для себе належного місця між славянськими державними народами — а не розбиває славянської єдности, отже — по четверте — щоби памятав, що український рух на Закарпаттю (Підкарпатській Руси), як чисто славянський, не може годитися з ворожими сусідами славянської Чехословаччини і що є він рухом для республики творчим, а тимсамим заслугує на піддержку держави.

*) К. Крамарж: „Na obranu slovanské politiky“. Прага 1926. Стр. 194.

Оголошення до святочного числа „Діла“

яке вийде в значно збільшенім обємі і накладі в пятницю дня 10. квітня 1931 року, приймає Адміністрація „Діла“ найпізніше до понеділка 6. квітня до год. 13.

Зпоза куліс „політики“ Руской Аграрной Організації.

Припадково попало в наші руки письмо котре подаємо в дослівному відписі зі всіми його ошибками. Воно звучить:

До Общества Руска Рада во Львові.

Вашему Високоблагородному Г-ну Д-ру Лысяку і Г-ну Липецкому.

На получене з дня 24. марта 1931 ч. 431/31 письмо отвечаю.

Про образу Г-на Гарасимова нічого не знаю, тым больше, що не мôгъ буты ображеным, через те, що тутешний повітовий Виділ его не вибрав яко члена, тым більше що ми оба перших членів Виділа укладали. Непорозуміне на мою думку в наслідок браку грошей, але тым ми зражитись в праці не можем. Робымо все що можна, абы тільки стати сыльно. В великій мірі приходить нам з помочею наш Староста п. Маліцкій, котрий до нашої роботы ставить ся дуже прихильно і всім нам помагає.

Справу з Г-ном Гарасымовом постараюсь наладнати на добре. Єслиб можна прошу назначити его повітовим инструктором агрономічним на наш округ — Воєвідство, так як пише він в листі.

Брак газеты і то писаної фонетикою — так і жадають власти, щоб газета на тутешний округ була писана фонетикою в дусі польонофільскім з добрими статтями політичними. Прошу негайно вислати на мої руки статут, єслиб можна відворотно, бо брак его даеть ся нам дуже відчуты.

Г-днъ Гарасимов є нам тут дуже потрібний, яко агітатор на села. Що буде з виставою регіональною? Чи пришлете експонати? Час зголошування вже короткий — 1 май. Вистава наших експонатів Р. А. О. конечна, щоб показати нашу працю. Прошу в тій справі мені відповісти. Про Хор і представлене аматорске звертаюсь до о. посла Яворського.

Осібної організації Тернопільської ми тут не думаємо творити і радо будем співпрацювати з Централею, тільки що до газети то вже справа трудніша, понеже Голосъ Народа яко пысаний етимологією на тутешний терен не надається, а тільки конче потрібно писаної фонетикою. Такої гадки є і влада.

С почтеніемъ
Адам Герасимович.

Тернопіль 26/III. 1931.

До цього письма (писаного у формі листа) подаємо такі пояснення:

Чи фактично істнує сьогодні „Общество Руска Рада во Львові“ — нам нічого не відомо. В 1870 р. заснували галицькі москвофіли політичне товариство у Львові під назвою „Рада Руска“, котре кілька десятків літ перед світовою війною кермувало політичним життям москвофільського табору і фактично зникло з поверхні життя з хвилею, коли при кінці девятьсотніх років пок. д-р Вол. Дудикевич створив на взорець Народнього Комітету — Русскій Народный Совѣтъ. Натомість кількох москвофільських недобитків польонофілів заснувало недавно, вже очевидно за польських часів, „Рускую Аграную Партію“, котрої назву змінено в останньому часі на назву „Руская Аграрная Організація“. На її чолі стоїть ославлений старенький адв. д-р Ал. Лисяк, фігура наскрізь гумористична, що побувала вже і в заведенні для умово недужих у Кульпаркові. Господин Липецький — це приватний урядовець у Львові, в публичному житті нікому невідомий. До цієї організації належить широко вже в краю ославлений маленький маніпуляційний митний урядовець у Львові (званий мікадом) Михайло Бачинський, диктатор Народнього Дому у Львові і посол до сойму з номінації Б. Б. У цю малу, але „чесну“ компанію входить також другий москвофільський посол з Б. Б. о. Йосиф Яворський з Радехівщини, тепер як священик суспендований.

Згадана „Руская Аграрная Організація“ не має ніякого значіння в краю і буквально ніяких політичних впливів. Гурток людців, що там належать, є тільки звичайними попихачами санації, котрих завданням ширити деморалізацію серед нашого селянства, що їм не вдається. Їхній орган „Голосъ Народа“ видається тільки на макулятуру, подібно як і його товариш з „Польсько-руської Згоди“ — „Селянський Прапор“.

Тепер ще треба згадати про дві особи з вищенаведеного листа. — Господин Гарасимов, це передвоєнний москвофільський агітатор з місточка Козлів, пов. Бережани, що нині належить до тернопільського повіту. Нероба і ланайно і сьогодні хоче поживитися при Р. А. О. При останніх виборах в осени м. р. був платним агітатором ББ. і їздив по селах тернопільського повіту в асисті поліції, агітуючи за одинкою, особливо там, де була пацифікація як напр. Полропивна, Прошова, Ладичин і т. д. Користаючи з того, що в тих селах замкнено тоді українські товариства — передовсім читальні „Просвіти“ — намовляв він селян до засновування читалень Качковського. Одначе не мав він ніякого успіху ані у виборчій агітації, ані тим більше в агітації за засновуванням читалень Качковського, бо такої читальні ніде не заложено мимо обіцянок всякої благодати і помочі з боку влади. У його „праці“ ніхто зі селян не міг йому спротивлятися, бо таких негайно карано на його жадання (формально на донос поліції), як це було напр. в Ладичині, де доперва окружний суд в Тернополі звільнив селян від наложеної кари. Сьогодні цей госп. Гарасимов старається бути платним агітатором Р. А. О. (фактично ББ) під фірмою агрономічного інстуктора на тернопільське воєвідство. Як виходить з наведеного листа, йде тут лишень про гроші, які певно для таких цілей найдуться. Підуть вони, очевидно на марне, бо нашого селянина він не обдурить і не заманить у ворожу організацію.

Вкінці ще про самого автора листа — Адама Герасимовича. Є це молодий концептовий практикант у старостві в Тернополі, син помершого перед двома роками ветеринаря в Тернополі, а опісля в Микулинцях, котрий говорив про себе, що він „польско-руский козак“. Таким „польско-руским козаком“ видно є і його син, автор наведеного листа, сьогодні — як виходить зі змісту листа — член Р. А. О. і її офіціяльний організатор. Рівночасно є він агітатором за одинку і як такий їздив у часі минулорічних виборів разом зі старостою Маліцьким на віча по селах Тернопільщини та промовляв горячо напр. в Товстолузі за кандидатами з одинки, а проти одинацятки. Цей госп. Герасимович є в Тернополі знаний ще і з того, що мин. року заденунціонував перед властями свого товариша Цвечка, урядовця з воєвідства, за те, що той не хотів дати складки на якусь польську патріотичну ціль і за це Цвечка видалено тоді зовсім зі служби. Справа скінчилася тим, що Цвечок в часі балю вибив за це публично Герасимовича по лиці.

У листі є згадка про регіональну виставу в Тернополі, котра має відбутися з кінцем червня ц. р. Є це чисто польська патріотична імпреза, у якій українці не беруть ніякої участи ані в організації цієї вистави, ані в її обісланні експо-

---

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 7. КВІТНЯ 1931.

Д-Р. І. СВЄНЦІЦЬКИЙ.

Книжка як вияв культури нації.

(Відчит на святі книжки університетської молоді в Академічнім Домі 8. березня 1931.)

Перед збором молодих слухачів найкраще буде почати свято книжки згадкою про давно минулі, молоді літа.

Такий-же як нині день сніговії. На ґазетних кіосках здається безконечної дороги Невського Проспекту видніють написи „Получена 3-я книга Русской Мысли!“, „Ужо появился очередной номеръ Сѣвернаго Вѣстника!“.

І біля кожного кіоска пристане студент або курсистка, пробіжить очима заголовки поміщених статтей і не зважаючи на метелицю зажадає книжку з інтересною статтею. І не все ті поважні молоді покупці виглядали ситими, не все були вони добре одягнені. А видати в ті часи 80 копійок на книжку — для студента значило стільки, що нарушити бюджет звичайного обіду протягом трьох-чотирьох днів.

Зате в університеті після лекцій в „курильнії“ та їдальні йшли живі розмови про отсі самі передові та визначні статті чергових випусків „товстих“ журналів, яких тоді було аж пять у Петербурзі і Москві. А в кожному місячнику були статті великих дослідників і визначних письменників ідеольогів російського громадянства ріжних напрямків.

Наші галицькі місячники куди тонші, хоча й на грубому папері друкуються, тай ціною мабуть не дорожчі за один обід. Одначе серед університетської молоді не найдеться мабуть на всі місячники, що в нас тепер появляються, навіть десяти постійних платних читачів! Чомуж воно так? А тому, що в Петербурзі кінця XIX. віку було напевно яких 16 тисяч академічної молоді, а з того великого числа заносіли, бодай незначний процент постійних читачів припадав на покупців на книжку. Колиж ще зважити, що й Москва, і Київ та й інші університетські міста великої, майже 150 міліонової російської держави, мали також чимало академічної молоді, то тоді зрозуміємо, що книжковий ринок мав у ній певного консумента.

Нічого дивного, що само громадянство, складене з ріжних вільних професій і вчительство професійних, середніх і високих шкіл, давало ще більший процент певного читача та покупця. Таким робом населення російської держави, при дуже високім проценті (80) неграмотних, давало порівняно дуже високу цифру постійних споживників книжки. Не диво, що досійський видавець великого місячника платив від аркуша звичайної вісімки читкого друку від 60 до 150, а навіть до 200 рублів!

А в нас, у сучасних умовинах ідеольоґічної розтічі та розбіжности всяких ґруп, гуртків і партій серед 3.5 міліона галичан, при природній малочисельности споживника книжки не тільки, видавець з трудом може платити невеличкий гонорар авторові, але книжковий рух мусить бути і якістю і скількістю слабий. Такий уже закон живц, що всіх їх можна звести до певних функційних математичних ґруп, зростаючої та маліючої прогресії, або укладами простої та відворотної пропорції.

У просторій, багатій ріжними можливостями державі навіть при великій неграмотности загальний попит на книжку всякого змісту і всяких напрямків буде завсіди дуже значний і буде творити могутню основу сильної та ріжновидної книжкової продукції. Недаремно великі російські письменники, що своїми творами збагачували міжнародній ринок світової літератури, побирали чи не найкращі та й чи не найвищі гонорарі.

Перед очима свідка 90-их років стають ще й рідкі образки із ще молодших літ. „Панські жарти“ Франка — поема, що в доброму перекладі моглаб бути окрасою кожної національної літератури, чи могла бути в нас хоч раз видана книжечкою з загально доступною ціною? А чи багато з сучасної молоді знає хоч зміст „Каменярів“? А чудові збірнички — „З днів журби“, „Зівяле листя“ і „Мій Ізмараґд“ — чи були вони в днях своєї появи предметом великого попиту, чи гарячих розмов, спорів і безконечних мрій? А прекрасна та могутня поема „Мойсей“, така не дорога при своїй появі — 1 корона! Чи найдеться вона сьогодні в книгозбірнях багатьох галичан?

Не диво, що галицькі українські письменники належали і належать до ряду тих, що зі своїх писань без постороннього заробітку вижити не можуть.

Три і пів міліона галицьких українців — відмежовані кордонами держав, світоглядів, політично-адміністративних обмежень та власною матеріяльною і духовою неспроможністю від решти українських племен: Угорської Руси, Буковини, Волині, Полісся, Підляша, Поділля та Великої України — не були в силі створити оживленого книжного ринку і через нього заволодіти не то що світом поза собою, але навіть цікавістю власних читачів!

Декілька прикладів з історії потвердять висновки вищенаведених образів і порівнань.

Перша книжка Великого Князівства „Київського „Остромирове Євангеліє“ — 900 ліття появи якого доведеться у 1956 р. вшанувати, було написане майже без сліду живої української мови того часу. Його мова — старославянська західної Болгарії — була ще довгі сотні літ, мало-що не до XIX. віку, мовою значної частини „книжности“ української землі. Очевидно, що книжка на завмерлій, малознаній мові не могла створити широкого книжкового ринку серед мас неграмотного, темного люду. Тимто за пять століть ми легко можемо напамять перечислити весь книжковий дорібок української землі.

Правда, не без письменних була наша земля в тому часі. Свідчать про це сотні грамот і правних актів, складених живою мовою канцелярії Литовсько-руського Князівства та Галицько-волинської землі. Одначе це — не книжкова продукція, лише документи життя.

(Докінчення буде)

—o—

натами. Господин Герасимович наглить на Рус. Агр. Організацтію — можна приняти, що на приказ своєї безпосередньої влади — щоби на цю виставу прислала негайно свої експонати. Цікаво тільки — які, бо їх не має, хіба що пришлють витяг табулярний Народнього Дому у Львові, щоби запрезентувати карту тягарів з цього виказу, що повстали за часи свого господарювання, або о. Яворський свою суспензійну грамоту, чи д-р Лисяк історію своєї недуги з архіву кульпарківського заведення.

Наведений лист непозбавлений і деякої інформаційної вартости. Він доказує, що влада (в даному випадку тернопільський староста) підтримує Р. А. Організацію і дає їй вказівки. Цікаво, що ця влада є проти етимольоґії і проти цього способу, в який пише „Голосъ Народа", а є за тим, щоби ґазету видавано фонетикою, бо інакша на Поділлі не піде.

Накінець не від річи буде згадати і про те, що автор листа — чи пак стояча за ним влада — не думає творити окремої орґанізації Р. А. О. в Тернопільщині, а тільки хоче співпрацювати з централею — себто з д-ром Лисяком і Липецьким. Це для нас ясне, бо ніяка орґанізація Р. А. О. на Поділлі не може мати найменшого ґрунту під ногами, бо тут москвофіли давним давно перевелися, а і новочасне хрунівство почви для себе також не здобуде, як її зовсім не роздобуло і досі.

Віримо у слова автора листа, „що робимо все, що можна", — не віримо в те, щоби ця робота була сильною.

З цієї „політики" не вийде нічого і з нею автор листа вирвався непотрібно як Пилип з конопель, самозрозуміло, без ніякого для себе „почтенія"!

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

Виступи Голинського в Познані.

Успіхи нашого артиста в опері і в радіо.

Як відомо, наш артист-співак М. Голинський виступав недавно гостинно в познанській опері, а крім того співав до познанського радія. І в опері і в радіо мав він великий успіх, про що переконуємося з голосів познанської преси.

Один з найстрогіших критиків у Познані, музиколог Вітолд Носковський, пише про виступ Голинського в „Курері Познанск-ім" з 20. м. м. м. ін.: „Від часу, як я останній раз чув Голинського, голос розвинувся йому дуже значно, а техніка дозріла. Є чому приглянутися з заінтересуванням, кого такі подробиці цікавлять. Горішні тони проміннї й голосні, йдуть на видню повним струмком, і не тільки орхестра їх не закриє, але не дадуться навіть гарматним тонам п. Бояр-Пшемєнєцької, котра має в „Аїді" найбільш дозрілу свою ролю і як драматичний сопран була зовсім до пари з героїчним тенором п. Голинського. Ті, що досі не знають, як виглядає такий герой і котрим гой тип голосу послугався з тенором „посереднього характеру", мають нагоду доповнити свій буквар, а це є завсіди пожиточне. З двох способів, якими Голинський дає собі раду з серединою, один є технічно ліпший, той з яснішою барвою, подібний до „гори", підчас коли другий кульгає часами по дорозі до слухача і грозить детонуванням. Є це тільки справа вибору й остаточної віртуозности, до якої п. Голинський має вже цілий матеріял у руці — тільки його перебрати, впорядкувати і дати останній полиск. З таким богатим голосом велика карієра є певна. П. Голинський не тільки набув техніки — напр. у пянах найчастіше приноровлює солідний механізм, — але має вже багато манер співака з клясою. І акторство, хоч не є у нього другим голосом, має шанси розросту. П. Голинський вже знає, що краще „грати" за мало, як за багато, себто знає щось дуже важного, чого інші нераз до кінця життя не довідаються. Такий спокій, хочби його було трохи за багато, є немалою полекшою після розмаханих рук і розкрачених в циркель ніг, які так часто маємо перед очима при акомпаніяменті орхестри".

Такі й подібні рецензії мав Голинський і в інших органах познанської преси. Варто ще зазначити, що українські студенти познанського університету обдарували нашого артиста в опері кошем квітів, а кіш прикрасили жовтоблакитною лентою. Наша познанська громада була на виступах Голинського в комплеті.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 4. квітня 1931 року: масло експортове і десерове пріма 4·30 зол. за кільо; літра молока 28—29 сот., літра сметани 1·40 зол., кільо ... 5·40 зол.

ВІДГУКИ ДНЯ.

В країні фарб.

На площу Юра заглядає з боку червоний дім. Велике вікно, як широко отворене око, дивиться на повінь красок, що грають на святоюрській горі, мов стоголосі органи. Зате в вікно заглянути тяжко, не кожному вдається, а як і загляне хто, не кожний побачить, що за ним криється.

Живе в тім червонім домі чарівник з вірлиним зором і гривою льва, що закляв у малій хаті всі краски своєї рідної країни.

Живе там і творить Олекса Новаківський...

Коли тільки підходжу до червоного дому на площі Юра, відчуваю якесь тремтіння в душі, як при вході до храму. За хвилю ввійду в зачарований світ, де богацтво краски ослїпить мої непривичні очі.

Але хто раз набув право вступу в червоний дім, того вічно тягне туди охота зорової розкоші. Скупатися в тій повені сонця, хмар та вітру, походити між дорогінними килимами квітів, набиратися сили і віри в розмові з історичними обличчями...

На пальцях ходжу по кімнатах, тихенько, щоб не полошити дивного настрою, який панує там, щоб не образити буденністю небуденної краси. За кожним разом, за кожним поглядом, милується око все чимсь новим. Скільки не начерпати краси з якоїсь картини, все нова й нова видобувається на верх, як вода з жерела.

А сам артист?!

Як радо і як просто та щиро допомагає розізнатися прихожому в усім тім, що говорить і переконує тебе, тільки в незрозумілій мові!... Його серце також, як ті розцвилі келихи квітів: отворене до самого дна. Йому нема чого критися зі своїми думками, зі своїми замислами, бо крім замислу ще треба виконання. А хто ж його замисли виконає так, як він?

Отвирає той чародій краски своє серце не тільки глядачам. Зібрав він коло себе цілий гурт молодих людей, таких самих ентузіястів мистецтва і віддає їм свій довголітній досвід своє знання. Не криє перед ними тайн, здобутих тяжким зусиллям, бо робить це на хвалу рідного мистецтва і на пожиток рідньому народові.

Радію, як чую, що учні великого артиста не заводять надій учителя. З молодечим запалом і вірою в вічність мистецтва горнуться до нього і до праці. Поговоріть з котримсь із них. Той блеск ентузіязму в очах, та певність поборення труднощів переконають вас. Невзгодини життя стрічають з легковаженням, байдужість з терпеливістю, успіх з критичністю, а в майбутнє дивляться з вірою. Не ждуть вони аж суспільність прийде до них, вони йдуть до суспільности.

Недавно влаштували дві збірні вистави і — суспільність прийшла до них. Коломия і Станиславів оцінили їхні здобутки, прийняли їх щиро і відпустили з жалем. Для молодих мистців це буде товчком до досконалення себе, а для їх учителя нагородою за труд.

Галичина не потребує боятися. Хто бачив досягнення молодих, той певний за наше мистецтво завтра.

Дай Боже, щоб воно було таке, як наше мистецьке нині!

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ

— **Центральний Кооперативний Банк у Львові**, Ринок ч. 10. приймає від 1. квітня ц. р. вкладки долярові і золотові на звичайні і преміїні книжочки також у **пополудневих годинах: від 5. до 6.30** (крім неділь і українських свят). 1783

— **Українїка в чужій пресі.** „Прагер Прессе" з 28. III. містить більшу замітку про появу „Споминів" Чикаленка, виданих „Червоною Калиною". Замітка називається „Таґебух айнес Ферлеґерс". В ній читаємо короткі інформації про „Раду" та оцінку самих „Споминів" великого громадянина. В тім самім числі „Пр. Пр." поміщена рецензія на книжку „Украіне унд ді Кірхліхе Уніон", видану в Берліні. В „Прагер Прессе" з 27. III. поміщена замітка про „Записки Наукового Т-ва ім. Шевченка", том 99—100, в яких подано статті з нагоди ювилею діяльности голови Т-ва проф. Кирила Студинського, а 31. III. цей самий часопис містить рецензійку на Збірник, виданий Українським Національним Музеєм з нагоди двацятьпятьлітних роковин цього музею.

— **На карти „Рідної Школи", що звільняють від алькогольних напоїв з нагоди Празника Воскресення Христового зложили в золотих** отсі Вп. Громадяни: зі **Львова:** рад. Ілля Кокоруда 30, Іван Тиктор, видавець „Нового Часу" 20, Роман Голіян, редактор „Неділі" 10, д-р Раковський Іван 5, д-р Коновалець Мирон 5, д-р Парфанович Софія 5, проф. Лев Чубатий 5, Юра Шкрумеляк, редактор „Народньої Справи" 5, проф. Микола Ластовецький 5, Іван Герасимович 5, д-р Макарушка Остап 5, Еліяшевський Теодор 5; з **Бродів:** д-р Жовнірчук Теод., адв. 5; з **Комарна:** д-р Пеленський Олекса, адв. 5. — Хто слідуючий?

— **Цікавий розпорядок.** Після емеритального закона з 1923 р. зачислюється службу в польських військових формаціях перед 1. XI. 1918 р. до вислуги літ в державній службі. Тепер зачислено тут також службу в польській військовій орґанізації по цім речинци на терені Гор. Шлеська, України, Білоруси і Сх. Галичини (в розпорядку Малопольщі), та на території б. Росії, бо там праця в ПОВ. тревала ще далі у законспірованій формі. (Обіжник Міністра Просвіти 331/I. 1931. Ч. І. През. 788/31).

— **Під крилами Т. Ш. Л.** Зі Станиславівщини подають нам, що в Станиславові відбулись на днях загальні збори станиславівського Кола Т. Ш. Л. (Т-во Школи Людовей). Це товариство має майже 800 членів. На зборах виявилось, що минулого року до ужитку костела і товариства Т. Ш. Л. у Кримидові віддано великий будинок, що в Єзуполі утворено польську семиклясову школу цього товариства, що збудовано польську школу в Узині, утворено школи в Кримидові, Кончалах і в Михайлівці. Товариство Школи Людової в Станиславові дістало від Романа Ясельського велику бібліотеку й утворило випозичальню польських книжок. Т. Ш. Л. влаштувало теж безліч викладів і кілька польських національних свят. Діяльність Т. Ш. Л. в Станиславівщині міцніє, а український культурно-освітній рух протиставиться цій діяльності дуже слабо! Наша вся діяльність йде на партійні спори й ідеольоґічні полеміки.

— **Військові вправи в 1931 р.** Цього року на військові вправи будуть покликані підстаршини і рядовики польської армії, які мали відбути вправи мин. року, а з якихнебудь причин їх не відбули. Крім цього на вправи будуть покликані підстаршини з 1903, 1900 р. і підстаршини де яких родів зброї з 1898 р.

— **Малопольський Комунальний Банк.** На днях у львівськім ратуші відбулося засідання організаційного комітету „Малопольського Комунального Банку". Заложення такого банку ухвалив зїзд делегатів міст („Коло Мяст Малопольскі"). Цей банк мав би повстати на місце давнього „Банку Краєвого" у Львові, який перетворено в „Банк Господарства Краєвого". Ухвалено, що 2/3 основного капіталу творитимуть уділи територіяльних самоуправлінь у Сх. Галичині. Новий банк має на меті оживити господарське життя Сх. Галичини.

— **Місто з дисципліною.** Довідуємося, що директор ґімназії в Золочеві проф. Бира дав розпорядок, згідно з яким усі ґімназійні учні й учениці мають обовязково кланятись на вулиці старості і командантові ґарнізону. Може незабаром треба буде обовязково кланятись і командантові поліції? Все можливе!

— **Банки банкротують.** В Лодзі викликало велику сензацію банкротство „Гандльового Банку", який заложений перед 60 роками. На засіданні Надзірної Ради того банку ствержено невиплатність банку й неможливість покрити кредити в Америці. Цей банк мав свої філії в численних містах Польщі, а від 1927 р. ані центральний банк, ані філії не виявили ніяких прибутків. Польська преса бє в дзвін тривоги, бо наслідком банкротства згаданого банку ...

Лодзі, збанкротує і багато підприємств, які були фінансово звязані з тим банком. В останніх часах „Банк Гандльови“ в Лодзі мав гострий конфлікт з міністерством фінансів, яке засеквеструвало архів банку, що утруднювало діяльність банку. Один з акціонерів банку, сподіючись, що положення банку поліпшиться, позичив йому 4 міліони золотих, яких тепер по банкротстві не може відобрати. Начальний директор збанкротованого банку, Гордовський, їздив недавно до Льондону за позичкою, але йому не вдалось здобути цю позичку, так само не вдалась державна позичка. Тепер виявились і деякі неточности в веденні банкових книг, через що директор Каліновський мусів уступити з банку. Одною з причин банкротства цього банку було те, що свого часу злодії, при помочі возьного Юнга, вкрали в банку понад міліон золотих і пропали без сліду. Це вже третє банкротство банку в нинішній Польщі.

числі 3.600 книжок і 2.200 періодичних видань — журналів. В той спосіб Колумбійський університет має найбільшу історичну бібліотеку про Росію в Злучених Державах. Серед книжок богато є видань з часу війни та революції, що появились за границею. Кромі цеї бібліотеки, Колумбійський університет набув уже давніше повний збірник російських законів від 1649 до 1913 року.

— **Владу в Ню Йорку мають ірляндські патріоти.** З нагоди слідства, яке переводять власти над господаркою міста Ню Йорку, виходять на яву ріжні публікації. Та ось появилась цими днями книжка-життепис „Господаря Менгеттену“, провідника звісної організації „Теммені Гол“, Ричерда Крокера, який був всевладним паном над містом ще до 1902 року. „Теммені Голл“ вважається за організацію „Айришів“, котрі так уміли обмотати місто Ню Йорк своїми сітями, що навіть найменша міська пози-

і вчаться один рік. Учениці промислового відділу мусять мати покінчених 5 кляс всенародньої школи і вчаться 3 роки. При школі є інтернат для учениць.

— **Засідання Клюбу Української Парл. Репрезентації** відбудеться дня 17. квітня ц. р. (в пятницю по Великодних Святах) у Львові в домівці Краєвої Народньої Канцелярії в год. 11. передполуднем. — **Президія.**





— **Великі летунські маневри.** В місяці серпні н. р. відбудуться великі маневри італійського летунства, в яких візьме участь 600 літаків. Міністр летунства Бальбо вже предложив Муссолінйому плян тих маневрів.

— **Стріляють до комуністів.** В Москві на білоруській стації дня 1. квітня невідомий терорист убив команданта військового відділу, що пильнував стації, визначного комуніста Меклера. Вбивника не найшли.

— **І таке буває.** Сербська преса подає, що в Константинополі живе 138-літній турок Гаді Ахмед. Цей старушок перед 10 роками оженився пятий раз і за рік по шлюбі його жінка привела на світ сина, так що в 128-ім році життя Гаді Ахмед був батьком.

— **До чого воно дійде?** Союз Народів опублікував статистику самовбивств у 1930 році. Виявляється, що найбільше самовбивників є на Мадярщині, бо аж 27 на 100.000 населення, далі йде Чехословаччина (26 на 100.000), відтак Німеччина, де на 100.000 населення на рік було 23 самовбивників, в Австрії 22, в Франції 17 на 100.000. В цілій Европі окрім СРСР скінчило життя самовбивством 50.000 осіб. Все це за один рік.

— **В добу роззброєння і замирення.** В одній військовій фабриці Фоккера в Ню Йорку збудовано новий тип воєнного опанциреного літака, який зватисьме „Літак-страхіття“. Цей літак летітиме зі скорістю 350 км. на годину, на нім вміститься три великі скорострілі, які за одну хвилину можуть сипати на землю 3000 куль.

— **Знов катастрофа на морі.** Недалеко Гібральтару в ночі зіткнулись на водах два кораблі, французький „Фльорида“ та еспанський корабель „Гльоріюс“, наслідком чого цей останній корабель був ушкоджений. В катастрофі згинуло 30 осіб, а 16 осіб було ранених. Між тими, що втопились, було 11 італійців, кількох французів і 4 поляків.

— **Велика російська бібліотека в Ню Йорку.** Бібліотека Колумбійського університету набула недавно цілий книгозбір проф. Олександра Пресинякова з петроградського університету в

ція уважається за якусь політичну „посаду“. В життеписі Крокера описана ціла організація „Теммені Гол“ і спосіб її господарки від найдавніших часів. З неї виходить, що це організація ірляндських патріотів, які без ніяких вагань обдирають місто Ню Йорк, вживаючи придбаних грошей на особисті цілі та на підмогу Ірляндії, куди йшли в минувшині грубі міліони долярів від членів „Теммені Голлу“.

— **Висота хмародерів.** Архітект Степан Вургис, що наглядає Принстонський університет, оголосив у часописах свої погляди на будову хмародерів. Він каже, що найновіший хмародер, Емпайр Стейт Билдинг, який поставлено на 82 поверхи в Ню Йорку при 34 вулиці під управою бувшого говернора Ел Смита, осягнув вершок висоти. Вище покищо не можна ставити будинків, бо вже вичерпано наукові способи для будови потрібних внутрішніх уладжень, які служать для вигоди. Поки наука не винайде щось нового, доти не можна думати про вищі будівлі.

— **Що Ганді радить індійцям.** Тепер, як Магатма Ганді підписав мир з Великою Британією, то він виріс в Індії на ще більшого чоловіка славою, аніж був досі. Отже до славних людей звертається публика за їх думками і так питались Магатму Ганді, що він радить гіндусам. А Ганді відповів: 1) Не говоріть неправди. 2) Не лайтесь. 3) Не куріть. 4) Не їжте солодощів. Один молодець спитав його: А що думаєте про чай? — Можете пити чай, сказав Ганді, але з ріки Сабарматі. (Ріка Сабарматі це свята ріка в Індії).

— **Державна Жіноча Школа готелярсько-промислова в Закопанім.** Дотеперішня Коронкарська Школа в Закопанім від шкільного року 1931/32 буде мати два відділи: І. готелярський, який підготовлює на управительки готелів і пенсіонів, на кухарки і на службу; ІІ. промисловий, який вчить коронкарства і гафтярства. Кандидатки на управительки готелів мають мати скінчених 6 гімн. кляс, або складають вступний іспит і вчаться 2—3 роки. Кандидатки на кухарки і службу — 5 кляс народньої школи

З концертової салі.

ВЕЧІР ГАЛІ ЛЕВИЦЬКОЇ.

Серед повені Шевченківських концертів, уладжуваних молоддю середніх та високих шкіл, відбувся у понеділок 30. березня знова один із таких нечислених у нас концертів чисто музичного заложення: фортепяновий вечір нашої пяністки Галі Левицької-Крушельницької. Мені — хоч посередньо ангажованому в тому концерті — приходиться знова — на прохання редакції — подати справоздання з останнього виступу нашої пяністки.

Галя Левицька-Крушельницька виступила з програмою, у якій поставила як до себе, так ще в більшій мірі до публики незвичайно високі вимоги. Поминаючи дрібніші твори Скарляттія та Рамо, які треба брати як деякого роду реверанс пяністки в сторону „давньої музики“, програма того концерту основана була на трьох великих розмірами творах: Сонаті ф-моль Брамса, фортепяновій поемі Барвінського „Любов“ і „Карнавалі“ Шумана. Всі згадані твори, хоч такі ріжні у виразі, а проте дуже близько споріднені наскрізь субєктивістичним заложенням сюжету. Навіть Соната Брамса у своєму фантастично-романтичному піднесенні належить до творів, у яких композитор сповідався із своїх особистих пережиткань. На те вказує вже обставина, що вже сам композитор підклав як мотто другої частини Сонати три стрічки вірша Штернава, любовного характеру. А чи коротке „інтермеццо“ тоїж Сонати не є у виразі стоном торганої болем душі, наповненої понурими-гробовими почуваннями? А чиж у калейдоскопі символістичних картин і сильветок Шуманівського „Карнавалу“ не приходять до слова найбільш субєктивістичні звуки його музи? Пяністці можнаб з того приводу зробити може і закид, що вибрала аж три такі твори, які від виконавця вимагають безупинної інтенсивної концентрації у внутрішньому змістовому напрямку, а тимсамим і від слухачів вимагають уже деякого вироблення музичного світогляду. З другого боку — отся, так сказатиб, „односторонність“ програми

кидає саме яскраве світло на відношення пяністки до мистецтва, а зокрема до виконуваних нею творів. Пяністка, як видно, любується у творах, які потягають її не так, а бодай не в першу чергу, можністю пяністичного попису, як радше своїм змістовим обсягом, проблємати і т. ін. І на тому спирається в основі мистецький профіль нашої пяністки із так рідкою, а цінною прикметою, яка проявляється в заложенні, що не твір є призначений на те, щоби звертати увагу публики на особу виконавця, але навпаки — виконавець є тим піоніром творчого мистецтва, який при виконанні тво..ів повинен забути на своє зовнішнє „я".

Самозрозум... ...о ця така цінна і шляхотна риса нашої ...тки обіймає з конечности і преміси повного опанування і чисто-технічних та виразових засобів. Тому зайво буде розписуватися про її знамениту техніку, шляхотність сили, палету нюансів її ударення і тим подібні вислови з рецензійного словника. Все те у пяністки засоби, що ніколи не вихоплюються на перший плян, засоби, які мають послужити в першу чергу успіхові твору. І коли пяністка змогла мати з такою програмою такий поважний і вповні заслужений успіх — що правда, перед добірною публикою — то це доволі вимовно говорить само за себе. З початкового поденервування, спричиненого мабуть зимном на салі, не було у другій частині програми і сліду. „Карнавал" Шумана виконала пяністка з правдивим пяністичним еляном. Зокремаж великою нагородою для пяністки може бути те, що твір того роду, як „Любов", який з цілої програми найменше давав поля до чисто зовнішнього попису, а який, як невідомий, міг бодай на перший раз перейти без враження — знайшов завдяки вище згаданій прикметі пяністки таке зрозуміння у публики, якого я сам, як автор, ніколи не очікував.

Пяністку витала публика після поодиноких точок програми дуже сердечно та просто засипала її квітами.

Василь Барвінський.

—o—



ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Дня 15. березня ц. р. помер внаслідок побоїв підчас пацифікації **Петро Вівчарук**, господар зі Стецеви, пов. Снятин, в 48-ім році життя, полишаючи жінку і 5 малих дітей. В. Й. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
Понеділок, 6. квітня, год. 3·30 попол. „Оповідання Гофмана", год. 7·30 веч. „Вікторія і її гузар".
Вівторок, 7. квітня, год. 7·30 вечором „Вікторія і її гузар".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):
Понеділок, 6. квітня, год 3·30 попол. „Добра ворожка", год. 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".
Вівторок, 7. квітня, год. 7·30 вечором „Доротея Авґерман".

Малий Міський Театр:
Понеділок, 6. квітня, год. 3·30 поп. і 7·30 веч. „Модне подружжя".
Вівторок, 7. квітня, година 7·30 веч. „Модне подружжя".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова оперетка „На приказ княжни" (Ліліян Гарвей).
КАСІНО: Звукова фільма: „Відкуплення" (Дж. Ґільберт), музика Чайковського, російські хори.
КОЛЬОСЕИ: „Опир в опері" (Льон Чаней) і Сонні Бой.
ЛЕВ: Звукова фільма „Велика гра" („Рекін").
МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Княжна Тараканова".
ОАЗА: „Небезпечний роман" (Беті Аман, Самборський).
ПАЛЯС: Звукова фільма: „На Заході без змін" (Ремарка).
ПАН: „Спокуса". (Ґрета Ґарбо).
ПАСАЖ: „Панамські пірати". Додатки.
ПРОМІНЬ: „Грішниця без гріху".
ФАТАМОРҐАНА: „Місто кохання" (Ів. Петрович).
ХИМЕРА: „Любов дівчини з мюзикголу".
СТИЛЕВЕ: „Понад сніг".
УТІХА: „Подвійне життя" (Поля Неґрі).

Програма радіо.

Понеділок 6. IV. 1931.

Варшава (1411,8) 12·15 Музичний поранок фільгармонії. **Гельсінґсфорс** (221,4) 17·35 Віолінчеліст Єркі Кіль. **Льондон** (356,3) 13·00 Концерт. **Берлін** (419) 11·00 Органи. **Стокгольм** (435,4) 18·00 Богослуження. **Рим** (441,2) 12·45 Легка музика. **Прага** (486,2) 11·00 Радіоорхестра. **Відень** (516,3) 17·50 Концерт **Будапешт** (550,5) 20·15 Орхестра. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт.

Вівторок 7. IV. 1931.

Варшава (1411,8) 16·30 Грамофонові плити (Ґріґ, Вагнер). **Гельсінґфорс** (221,4) 17·25 Сольо на флєті. **Льондон** (356,3) 20·45 Радіоорхестра. **Берлін** (419) 19·25 Робітничий хор. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 19·05 Популярний вечір. **Будапешт** (550,5) 10·30 Солісти. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 16·00 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Подяка. Підсудні повітової радехівської тюрми складають цією дорогою щиросердечну подяку Вп. П. мец. Д-р. Я. Селезінці в Радехові за кількаразові та безкорисні заходи за випущенням їх на волю за кавцією, як і за постійну батьківську опіку ними й поміч підчас 3-ох і пів місячного їхнього перебування в згаданій тюрмі, крім цього Вп. П. адвок. Д-р Ванькові за успішну оборону в окружнім суді в Золочеві. Неменшу подяку висловлюють вони Вп. п. Сеницькій М. за поміч та за часте постачання до тюрми духової поживи — часописів й доброї лектури. Згаданих арештовано ще 7. XII. 1930 р. під закидом державної зради (§ 58) і заколочення публичного спокою. На руки тихже Вп. Панів Добродіїв та Вп. Пані Добродійки шлють сердечно-щире українське „Спасибіг" підписані: Адамчуки Орест і Петро, Гриньох Стефан та Занчук Дмитро — усі з села Павлова, радехівського повіту.

ОКАЗІЙНО! Машини „Singera" ремісничі і домашні. Складниця: Пілсудського 8. тел. 93—11. Догідні сплати! 1734 3-10

Маґазин жіночої і мужеської конфекції
ФИЛИПА СТЕРНБАХА
у ЛЬВОВІ, пл. Смольки, ч. 4. Тел. 38—72.
поручає на теперішний сезон: **краєві та чужинні матеріяли по безконкуренційних цінах на догідних умовах сплати.**
1673 9—15

ЗВИЧАЙНІ
Загальні Збори
Т-ва „Українська Бесіда" у Львові вул. Рутовського 22/I.
відбудуться в суботу дня 25. квітня 1931. в годині 6. веч. з таким денним порядком:
1) Отворення Загальних Зборів.
2) Відчитання протоколу з попередніх Зборів.
3) Звіт Виділу за рік 1930.
4) Звіт ревізійної Комісії і абсолюторія для уступаючого Виділу.
5) Вибір нового Виділу.
6) Внески і запити.
1784 Виділ.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ФІРАНКОВІ МАТЕРІЯЛИ, індантрени новочасні карніші. Ціни револяційно знижені. — **ВАНК** — пл. Марійська 5, I. пов. 1705 4—6

ГРИБИ гарні вибирані (найменче 5 кг.) по 10 зол. 1 кг., повила з чистих сливок на цукрі, бочілочка 5 кг. 13 зол., чиста овеча бриндзя, бочілочка 5 кг. 13 зол., пчільний мід з гір в 5 кг. бляшанках по 23 зол., волоські горіхи, мішочок 5 кг. 17 зол., — висилає франко за післяплатою **МЕНДЕЛЬШТУММЕР, Косів, к. Коломиї.** 1680 8—10

РЕАЛЬНІСТЬ солідна, 5 убікацій зі садом і городом, ґаз, електрика на продаж у Коломиї. Потрібна готівка 1500 ам. дол. Мешкання вільне. Відомість М. Камера, Міхувка 96 1766 2-2

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні Івана Зельтенрайха Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні жіночі годинники переробляємо на ручні. 1538

УПРЯЖ, сідла, виробляє, направляє найдешевше, робітня Барера, Пасаж Гавсмана. 1768 2—7

ЗАСТУПНИЦТВА деяких закордонних фабрик для українців з вкладом капіталу і без. — Зголошення під „Л. С. 6" до Адміністрації „Діла". 1785 1-2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО
бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (полова неміч) та лікарської косметики
ординує в скірних недугах і т. д. від год. 8½—10, 14—16.
в косметиці від 10—11 і 16—18
в неділі і свята від 10—11.
Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратові жадальні.
ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.
(біля Нар. Гостинниці).
Вінда до вжитку. Телефон 38—90.

Д-р Михайло Тимчук
лікар заграничних клінік — спеціяліст внутрішних недуг і фтізіольоґ
тепер у ТЛУСТІМ, пов. Заліщики, лічить сухоти (початкові і в найвищому степені розвою) та переводить щіплення проти сухіт у новороджків, — дітей і дозрілих.
5121 21—7

Дентист ЯКІВ НАСС
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п. Телеф. 65—73.
Приймає від 9—13 і 15—18, в неділі і свята за попереднім замовленням.
Виконує всі праці, що входять в обсяг новочасної дентистики. Полекші в сплатах.
1721 6-10

КИТАЙСЬКИЙ ЛІКАР-ГОМЕОПАТ
Михайло Костів
(абсольвент кит. унів. б. лікар кит. офіцерської школи) — лічить усі недуги гомеопатичними і природничими (китайськими) засобами.
Спеціяльність: туберкульоза (сухоти), **хороби жіночі, переміни матерії, нервові та полові,** — Позамісцеві можуть одержати пораду і ліки почтою. При зголошенні слід докладно описати свої недомагання, вік, стан сімейний, чи хорував раніше і на які хороби, і чи в даний час лікувався і як довго. До письма долучити 2 зол. значк. почт. як зворот коштів листування. Звертатися:
Chiński lekarz-homeopata M. Kostiv
1559 **Król. Huta, ul. Wolności 6. II p.** 5—5

Загальні Збори
Кружка „Рідної Школи" в Комарні
відбудуться по думці §§ 23 і 26 статута в неділю, дня 19-го квітня 1931 р. в год. 2-ій пополудні в салі Читальні „Просвіти" в Комарні на передмістю
з таким денним порядком:
1) Відкриття Зборів відпоручником Головної Управи „Рідної Школи" (§ 26 статута). 2) Відчитання протоколу з попередніх Зборів. 3) Звідомлення про діяльність Кружка „Рідної Школи" за час від 17. II. 1929 р. по день Загальних Зборів. 4) Вибір Голови, Старшини та Контрольної Комісії (§§ 20, 26 і 28 статута). 5) Вибір відпоручників на Загальний Зїзд „Рідної Школи" (§§ 26 і 48 статута). 6) Внески.
У Загальних Зборах беруть участь всі члени Кружка „Рідної Школи" в Комарні, щодо котрих не заходять перешкоди, вимінені в статуті в §§ 14—16.
Якщо в год. 2-ій пополудні не буде на салі статутом вимаганого числа членів, то в год. 3-тій пополудні відбудуться Загальні Збори в тій самій салі і з тим самим порядком при якомубудь числі членів
ГОЛОВНА УПРАВА „РІДНОЇ ШКОЛИ"
І. Кокорудз Голова. Д-р Мирон Коновалець Секретар.

КІНО **ч. 7. вже появилося** у розпродажі і коштує тільки 55 сот.
Адреса: **КІНО, Львів, вул. Бляхарська 8.**
Просимо жадати по всіх книгарнях і кіосках! 3—3

НА СВЯТА!
Мясо вудженину купуйте 1761 2—9
лише
в одинокій українській фірмі
ТЕОДОРА ПЯВКИ
ЛЬВІВ, вул. РУСЬКА 16. Тел. 59—64

Студ. Секція при філії Т-ва „Просвіта" в Городку
улаштовує
дня 18. квітня 1931., в салі Товариства „Поміч"
Великі Весняні Вечерниці
З ТАНЦЯМИ.
За комітет:
М. Шуль. — З. Ковальчук'вна. — О. Стеблецька. — П. Маляр.
Вступ за запрошеннями. — Початок в годині 21.

Найдешевші книжки!

МИХАЙЛО ВОЗНЯК
ІВ. БЕЛЕЙ і ОЛ. КОНИСЬКИЙ
До звязків Галичини з Наддніпрянщиною. — Ціна 50 сот., з почт. пересилкою 70 сот.

ШЕВЧЕНКО і КНЯЖНА РЕПНІНА
Ціна 1·50 зол., на почт. перес. 30 сот.

МИКОЛА МАТІІВ-МЕЛЬНИК
КРІЗЬ ДИМ і ЗГАР
Ціна 50 сот., з почтовою перес. 70 сот.

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.
СМІХ ЗЕМЛІ
Ціна 1·50 зол., з почт. перес. 2·10 зол.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО
Спогади I. II. і III. часть
Ціна 8·— золотих — без пересилки.

АЛЬФОНС ДОДЕ
МАЦІЦЬКИЙ
Переклад із французьк. мови М. Рудницького. — Ціна 3·— зол., з почт. пересилкою 4·— зол.

Можна дістати в Адм. „Діла" Львів, Ринок 10. II. п.
або в книгарнях.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.